

Varga Lujza

Furcsa tükrök

Egy ember megismerése végtelen folyamat, aminek kezdetéhez sokféle út vezethet. Egy közös iskola vagy munka, hobbi, utazás, szomszédság, bevásárlás, sport és még hosszasan sorolhatnánk. Ha elég nyitottak vagyunk, számtalan ismeretségre tehetünk szert – van, ami felületes marad, van, ami csak benyomásként él tovább és van, ami jobban vagy kevésbé, de el tud mélyülni–.

Bárhogy is kezdődjön, a folyamat összetett, izgalmas, tele van kérdésekkel és zökkenőkkel. Sokszor gyors, mint egy forgószél, máskor lassan érlelődik. Ismerkedésünk során benyomásaink alakulását tudat alatt is befolyásolják a „tények” mellett érzékelésünk apró lenyomatai is: egy illat, gesztus, hangok, mosoly, érintés vagy egy rezzelés.

De mi van abban az esetben, ha az „ismerkedés” nem ilyen szokványos módon történik? Nem az internetre gondolok, hanem egy másfajta megfoghatatlanságra. Amikor csak olvasunk az illetőről. Az ismerkedés egyoldalú, mégsem adott, mint egy regény vagy más írásmű esetén. Az „ismerkedést” nem irányítja egyetlen művész sem, a folyamat kizárólag rajtunk áll.

Történelmi kutatásról van szó, amit kezdetben sokszor nem egy konkrét személy megismerése inspirál: egy kérdés tanulmányozása során találunk egy szereplőt, egy nevet, aki így vagy úgy alakította az eseményeket – vagy épp ellenkezőleg, elszenvetője volt azoknak. A név csak egy bizonyos kontextusban jelenik meg, és – kezdetben – csak abból a szempontból érdekes. Kiss Ödön elment és ezt csinálta, azt gondolta. Vagy épp az ellenkezőjét. Felmerül a kérdés: vajon miért? Miért tette vagy gondolta ezt? Valóban azt gondolta, ami a leírtakban megjelenik? Mit mozgatott még és miért épp úgy, ahogy tette? Azt a célt érte el, amit akart? Vagy az események egy ponton kicsúsztak a kezéből?

Rengeteg kérdés, amire választ kereshetünk. És akkor el is kezdjük keresni. Utána olvasunk, felcsapunk pár könyvet vagy folyóiratot, amiben előkerülhet a neve és ha a kitartás mellett szerencsénk is van, találunk is valamit. Kisebb vagy nagyobb információkat, utalást, aztán még egyet, a hógolyónk pedig szépen dagad és rájövünk, kutatásunk „tárgya” mennyi helyen megfordult. A sok apró információ pedig összeolvasva egyre élesebb képpé áll össze.

Mire észbe kapunk kutatásunk „tárgya” már nem csak egy tárgy, de egyre inkább arcot és alakot ölt, egyre inkább személyiséget látunk a név helyett: megjelenik az *ember*. Születése, családja, otthona, hazája, munkája, kedvtelése, hite, öröme és bánata van. Hogy az eredeti kérdésünkre kapunk-e választ, már csak egy darabka lesz a kirakósban – a hirtelen odatüremkedett, nem számított információk akaratlanul is újabb kérdéseket vetnek fel. Miért tette ezt? Helyesen elemezte a helyzetet? Jól döntött, igazat mondott? Okkal taktikázott vagy szenvedélyes hirtelenséggel cselekedett?

A kérdések egy része megválaszolható, egy része azonban csak feltételezés marad, amelyek során meglévő és kielemezett információinkra támaszkodhatunk. A folyamat végén talán mondhatjuk is: vizsgálatunk tárgyát megismertük.

Furcsa, egyoldalúnak tűnő ismerkedésünk azonban mégsem teljesen egyoldalú. Nemcsak az elemzés folyamatában van ugyanis benne saját személyiségünk (hiszen milyen más kérdést is tehetnénk fel, mint ami bennünk megfogalmazódik?), de az elemzés során titkon előkerülő „Mi mit tettünk volna?” kérdések egy furcsa felfedezéshez vezethetnek: vizsgálatunk tárgyai észrevétlenül is saját tükreinkké váltak. Pont, mint egy valódi ismerkedés során.